

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om komplettering av rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen stiftar en lag om komplettering av rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning.

Europeiska unionens råd antog nämnda förordning den 22 november 1996. I förordningen bestäms om skydd för unionen mot effekterna av extraterritoriell tillämpning av de lagar som uppräknas i bilagan. För närvarande tar bilagan upp den amerikanska lagen om sanktioner mot Kuba, den s.k. Helms--Burton-lagstiftningen, och den amerikanska lagen om sanktioner mot Iran och Libyen, den s.k. D'Amato-lagen. Förordning tillhandahåller skydd mot och motverkar effekterna av extraterritoriell tillämpning i situationer där en tillämpning av de i bilagan nämnda lagarna påverkar intressena hos medborgare i Europeiska gemenskapens medlemsstater, hos personer som bor eller utövar för-

värvsverksamhet i dessa länder eller hos juridiska personer som är registrerade där. Dessutom förutsätts att verksamheten skall anknyta till internationell handel eller kapitalrörelser och därmed sammanhängande kommersiell verksamhet mellan gemenskapen och tredje länder.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om straff för överträdelser av bestämmelserna i artiklarna 2 och 5 i den ovannämnda rådets förordning. I lagen föreslås att den information som enligt förordningen skall inges till Europeiska gemenskapernas kommission, i Finland till vederbörande ministerium, som för närvarande är utrikesministeriet. Enligt lagen skall ministeriet genom ett meddelande, som publiceras i Finlands författningssamling, informera var de i bilagan till förordningen uppräknade texterna finns till påseende för allmänheten och var de kan erhållas.

Lagen avses träda i kraft den 1 april 1998.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	3
2.1 Antibojkottförordning	3
2.1.1. Den rättsliga grunden	3
2.1.2. Centrala mål	4
2.1.3. Tillämpningsområde	5
2.1.4. Skyddsåtgärder	6
Allmänt	6
Informationsskyldighet	6
Förbud mot erkännande av domar och beslut	7
Förbud mot att efterkomma krav eller förbud	7
Ersättning	7
2.1.5. Påföljder	8
2.1.6. Ikraftträdande	8
2.2. EU:s gemensamma åtgärd	8
2.3. Lagstiftning som kompletterar antibojkottförordningen i andra EU:s medlemsstater	9
2.4. Bedömning av nuläget	10
3. Propositionens mål och centrala förslag	11
4. Propositionens verkningar	11
5. Ärendets beredning	11
DETALJMOTIVERING	11
1. Motivering till lagförslaget	11
2. Ikraftträdande	13
3. Lagstiftningsordning	13
LAGFÖRSLAGET	14
BILAGOR	15

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den 12 mars 1996 undertecknade Förenta staternas president en lag om sanktioner mot Kuba, den s.k. Helms-Burton-lagen (Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act), vilken trädde i kraft den 1 augusti 1996. Helms-Burton-lagen gäller även utländska företag, eftersom lagen ger möjlighet att väcka talan mot företag som befattar sig med egendom som exproprierats av Kuba. Förenta staternas president uppsköt ikraftträdandet av lagen till den del den gäller rätten att väcka talan mot företag, eftersom flera stater gjorde bedömningen att lagen innebar s.k. extraterritoriell rättstillämpning, dvs. effekterna utsträcktes till att gälla utanför statens territorium, vilket strider mot folkrätten. Trots reaktionerna från andra stater antog Förenta staternas kongress ytterligare en annan lag med extraterritoriella verkningar, dvs. lagen om sanktioner mot Iran och Libyen (Iran and Libya Sanctions Act of 1996), vilken undertecknades av presidenten den 5 augusti 1996. Den här lagen, den s.k. D'A-mato-lagen trädde i kraft genast.

Europeiska unionens (EU) råd antog den 15 juli 1996 konklusioner om olika sätt för EU att svara på negativa effekter av Helms-Burton-lagen på företag verksamma inom EU:s område. Möjliga åtgärder kunde vara: panelbehandling i Världshandelsorganisationen (WTO), ändrad praxis i fråga om inresor av amerikanska företagsrepresentanter, sådan lagstiftning inom EU som skulle neutralisera verkningarna av den amerikanska extraterritoriella lagstiftningen och listning av de amerikanska företag som med stöd av Helms-Burton-lagen väcker talan mot utländska företag.

Rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning, i det följande *antibojkottförordningen*, antogs den 22 november 1996. Samma dag antog rådet en gemensam åtgärd (96/668/GUSP) på grundval av artiklarna J 3 och K 3 i Fördraget om Europeiska unionen om åtgärder om skydd mot följderna av extraterritoriell tillämpning av lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig härpå eller är en följd av denna lagstiftning,

i det följande *den gemensamma åtgärden*. Antibojkottförordningen trädde i kraft den 29 november 1996, då den offentliggjordes, och den gemensamma åtgärden trädde i kraft samma dag som den antogs.

Europeiska kommissionen och Förenta staterna har förhandlat om en lösning av de negativa effekterna av den amerikanska extraterritoriella lagstiftningen i syfte att förhindra att motsvarande tvister upprepas. Förenta staternas president beslutade den 16 juli 1997 att med ytterligare sex månader uppskjuta ikraftträdandet av de mest problematiska bestämmelserna i avdelning III i Helms-Burton-lagen. Panelbehandlingen inom WTO av Helms-Burton-lagen är avbruten vid tidpunkten för avlåtandet av denna proposition. En bredare uppgörelse eftersträvas i det multilaterala avtalet för investeringsskydd (MAI), som man förhandlar om inom den ekonomiska samarbets- och utvecklingsorganisationen (OECD).

2. Nuläge

2.1. Antibojkottförordning

2.1.1. Den rättsliga grunden

EU:s råd antog antibojkottförordningen med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i det följande *EG-fördraget*, särskilt artiklarna 73c, 113 och 235. Enligt punkt 2 i artikel 73c får rådet, utan att göra avkall på sin strävan att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstaterna och tredje land, med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta om åtgärder beträffande kapitalrörelser till eller från tredje land som gäller direkta investeringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader. I artikel 113 i EG-fördraget ges rådet befogenheter att, med kvalificerad majoritet, på förslag från kommissionen anta åtgärder för att genomföra den gemensamma handelspolitiken, inbegripet handelspolitiska skyddsåtgärder.

EG-fördraget innehåller inga särskilda befogenheter för åtgärder som avses i artiklar-

na 4, 5 och 6 i antibojkottförordningen. Det finns en särskild bestämmelse om erkännande och verkställighet av utländska domar i artikel 220, men i denna ges dock inte gemenskapens institutioner behörighet att utfärda de bestämmelser som artikel 189 avser. I artikel 235 i EG-fördraget anges att, om en åtgärd från gemenskapens sida skulle visa sig nödvändig för att inom den gemensamma marknadens ram förverkliga något av gemenskapens mål och om EG-fördraget inte innehåller de nödvändiga befogenheterna, skall rådet genom enhälligt beslut på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet vidta de åtgärder som behövs. Om artikel 235 i EG-fördraget skall kunna användas som grund för en särskild åtgärd, måste den planerade verksamheten alltså uppfylla tre villkor: den måste avse gemenskapens mål, den måste ha samband med verksamheten på den gemensamma marknaden och den måste vara nödvändig. Det är sålunda inte möjligt att utsträcka EG-fördragets tillämpningsområde genom artikel 235. Det är möjligt att agera med stöd av denna artikel när den planerade verksamheten sker inom ramen för gemenskapens behörighet men där EG-fördraget inte ger några särskilda befogenheter i fråga om den planerade verksamheten. Tillämpningsområdet för artikel 235 har behandlats bl.a. i Europeiska gemenskapernas domstols yttrande 2/94, 28.3.1996, Rec. 1996 s. 1759 om anslutningen av gemenskaperna till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FödrS 19/1990).

I ingressen till antibojkottförordningen fastställs att de i förordningen föreskrivna åtgärderna är nödvändiga för att uppnå målen i EG-fördraget. Artikel 235 i EG-fördraget kan tillämpas endast när de särskilda mål som anges i någon artikel i EG-fördraget inte uppnås i tillräcklig grad genom befogenheterna i den artikeln. Det är särskilt ingressen och artikel 1 i förordningen som gäller de i artiklarna 73c och 113 överenskomna gemenskapsmålen. Man har ansett att förordningen anknyter till verksamheten på den gemensamma marknaden sålunda att de bakomliggande sanktionerna missgynnar sådana företag i medlemsstaterna som investerar i de stater som är föremål för sanktionerna, i förhållande till de företag i medlemsstaterna som investerar på annat håll. De förstnämnda företagens rättigheter enligt

EG-fördraget blir kränkta. Om medlemsstaterna hade blivit tvungna att vidta nationella motåtgärder, hade detta medfört störningar på den gemensamma marknaden. Detta har även medverkat till bedömningen av om åtgärden är nödvändig med hänsyn till den gemensamma marknaden. Vid nödvändighetsbedömningen har man också tagit hänsyn till om åtgärden är förenlig med gemenskapsrättens principer, särskilt i fråga om legalitet, subsidiaritet och proportionalitet. Dessa principer begränsar antalet tillbudsstående metoder. De metoder som anges i artiklarna 4 och 5 i antibojkottförordningen har även använts i Europeiska gemenskapernas sanktionsförfordningar som antagits med stöd av artiklarna 73g och 228a i EG-fördraget. De metoder som föreskrivs i artikel 6 har inte använts i andra sammanhang, men kan anses utgöra en logisk förlängning av artikel 5 i förordningen.

2.1.2. Centrala mål

I ingresserna till antibojkottförordningen och den gemensamma åtgärden redovisas varför det har ansetts nödvändigt att godkänna förordningen och den gemensamma åtgärden. Ett av gemenskapens mål är att främja en harmonisk utveckling av världshandeln och en gradvis avveckling av restriktionerna i den internationella handeln. Gemenskapen strävar efter att kapitalet skall kunna strömma fritt mellan medlemsstaterna och tredje länder. Detta innebär att restriktionerna avlägsnas i fråga om direkta investeringar, inbegripet investeringar i fastigheter, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller introduktion av värdepapper på kapitalmarknader. Extraterritoriell tillämpning av lagar, förordningar och andra rättsakter som antagits i ett visst tredje land anses strida mot folkrätten och hindra att ovan nämnda mål uppnås. Sådan extraterritoriell lagstiftning anses skada gemenskapens intressen samt fysiska och juridiska personers intressen vid utövandet av rättigheterna i enlighet med EG-fördraget. Därför har det ansetts nödvändigt att på gemenskapsplanet genomföra åtgärder genom att avlägsna, neutralisera, blockera och på andra sätt motverka följderna av denna utländska lagstiftning.

Uttrycket extraterritoriell används när en stat utsträcker sin lagstiftning till att gälla verksamhet och personer utanför det egna

territoriet. Enligt folkrätten är en stats lagstiftningsbehörighet inte gränslös. Bland tillämpningsteorierna är teorierna om territorium och nationalitet allmänt godtagna som grund för fastställande av en stats jurisdiktion. En stat kan sålunda lagenligt utsträcka sin jurisdiktion utanför sitt territorium till att också omfatta landets medborgare och företag i utlandet, vilkas hemort finns i staten i fråga. Enligt den tredje huvudteorin, den s.k. effektteorin, strider extraterritoriell lagstiftning inte nödvändigtvis mot folkrätten om det kan påvisas att den reglerade verksamheten klart påverkar den stat vars lagstiftning det är fråga om. Det har dock ansetts att det inte finns någon sådan direkt påverkan eller koppling enligt folkrätten bakom den amerikanska sanktionslagstiftning ensom ligger som grund för antibojkottförordningen. Frågan om extraterritoriell lagstiftning har varit aktuell även i sammanhanget av gemenskapsrätt. Gemenskapsrätts tillåtna tillämpningsområde har begränsats i Europeiska gemenskapernas domstols beslut i mål 48/69, ICI v. kommissionen, dom 14.7.1972, Rec.. 1972, s. 619 och mål Ahlström Osakeyhtiö v. kommissionen, dom 27.9.1988, Rec. 1988, s. 5193.

2.1.3. Tillämpningsområde

I artikel 1 i antibojkottförordningen fastställs förordningens tillämpningsområde. Artikel 1 tillhandahåller skydd mot och motverkar effekterna av extraterritoriell tillämpning av de lagar som anges i bilagan till förordningen, och av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning, när en sådan tillämpning påverkar intressena hos i artikel 11 avsedda personer som ägnar sig åt internationell handel eller kapitalrörelser och därmed sammanhängande kommersiell verksamhet mellan gemenskapen och tredje land. I artikel 11 avsedda personer innehåller bland annat fysiska personer som har hemvist i gemenskapen och är medborgare i en medlemsstat, juridiska personer som är registrerade inom gemenskapen och fysiska personer som utöver förverksamhet inom gemenskapens territorium.

Rådet får lägga till lagar eller ta bort lagar ur bilagan till förordningen. För närvarande upptar förteckningen i bilagan "National Defence Authorization Act for Fiscal Year 1993", avdelning XVII - "Cuban Democracy Act 1992", avsnitten 1704 och 1706, "Cu-

ban Liberty and Democratic Solidarity Act" av 1996, "Iran and Libya Sanctions Act" av 1996 och "31 CFR (Code of Federal Regulations)" kap. V (7-1-95 edition) del 515 - Cuban assets Control Regulations, subpart B (Prohibitions), E (Licenses, Authorizations and Statements of Licensing Policy) och G (Penalties)".

Helms-Burton-lagen bildar fyra avsnitt: I - skärpning av de internationella sanktionerna mot Castro-regimen, II - hjälp till det fria och självständiga Kuba, III - skydd för amerikanska medborgares äganderätt och IV - utestängning från Förenta staterna av vissa utlänningar. I bilagan till antibojkottförordningen hänvisas till de bestämmelser i Helms-Burton-lagen som kräver uppfyllelse av USA:s ekonomiska och finansiella embargo mot Kuba bl.a. genom att inte till USA exportera några varor eller tjänster som är av kubanskt ursprung eller som innehåller material eller varor av kubanskt ursprung, vare sig direkt eller via tredje land, inte handla med varor som är eller har befunnit sig i Kuba eller transporterats från eller genom Kuba, inte till USA återexportera socker av kubanskt ursprung utan att anmälan om detta sker genom den behöriga nationella myndigheten i exportlandet och inte heller till USA importera sockerprodukter utan att ha försäkrat sig om att dessa produkter inte är kubanska produkter, samt genom att frysa kubanska tillgångar och ekonomiska avtal med Kuba. Möjlig skada för EU:s intressen kan vara förbud mot lastning och lossning från fartyg överallt inom USA liksom förbud mot att anlöpa amerikansk hamn, stopp för import av varor och tjänster av kubanskt ursprung och för import till Kuba av varor och tjänster av amerikanskt ursprung samt spärr av alla ekonomiska transaktioner som rör Kuba. Enligt avsnitten III och IV i Helms-Burton-lagen skall handel ("trafficking") inte längre bedrivas med egendom som tidigare tillhört amerikaner (inbegripet kubaner som erhållit amerikanskt medborgarskap) och som har exproprierats av den kubanska regimen. Handel innefattar användning, försäljning, överföring, kontroll, förvaltning och andra verksamheter till en persons fördel. Med stöd av bestämmelserna i avsnitt III i Helms-Burton-lagen kan sådana rättsliga förfaranden mot i handeln engagerade medborgare eller företag i EU utgöra möjlig skada för EU:s intressen. Sådana rättsliga förfaranden kan leda till domar eller beslut

att betala (flerdubbla) skadestånd till den amerikanska parten. Med stöd av bestämmelserna i avsnitt IV i Helms-Burton-lagen kan personer som är engagerade i denna handel, inbegripet äkta makar, omyndiga barn och deras ombud vägras inresa till USA. Överträdelse av den i förteckningen sistnämnda CFR- bestämmelsen kan medföra böter eller fängelsestraff eller förlust av egendom eller rättigheter.

Sanktionslagen om Iran och Libyen förbjuder investeringar i Iran eller Libyen av större belopp än 40 miljoner US dollar, som direkt eller i betydande grad kan öka Irans eller Libyens förmåga att utveckla sina råoljetillgångar. "Investerings" omfattar ingående avtal om sådan utveckling, ställande av säkerhet för denna, vinst av denna eller förvärv av andelar häri. Begränsningarna gäller inte investeringar som gjorts innan lagen trädde i kraft (den 5 augusti 1996). Utöver Förenta staternas unilaterala embargo skall man även beakta att resolutionerna 748 (1992) och 883 (1993) av Förenta Nationernas säkerhetsråd innehåller finansiella sanktioner som binder bl.a. EU:s medlemsstater. Om tillämpning av dessa resolutioner bestäms i rådets förordning (EG) nr 3274/93 om förhindrande av leverans av vissa varor och tjänster till Libyen. Möjlig skada för EU:s intressen kan vara åtgärder som USA:s president vidtar för att begränsa import till USA och amerikansk upphandling, förbud mot utnämning till dealer på den primära marknaden eller deponering i såvitt avser amerikanska statsmedel, vägrad tillgång till lån från amerikanska finansinstitut, export-restriktioner av USA eller vägrat understöd genom EXIM-banken.

2.1.4. Skyddsåtgärder

Allmänt

I antibojkottförordningen bestäms särskilda åtgärder genom vilka man strävar efter att motverka effekterna av den i bilagan nämnda extraterritoriella lagstiftningen. Dessa åtgärder innebär informationsskyldighet, förbud mot erkännande av domar och administrativa beslut av domstolar och administrativa myndigheter utanför gemenskapen, förbud mot att efterkomma dem eller andra krav som baserar sig på extraterritoriell lagstiftning samt rätt till ersättning.

Informationsskyldighet

Enligt artikel 2 i antibojkottförordningen skall en person informera kommissionen inom 30 dagar räknat från det datum då personen erhöll information om att de lagar som anges i bilagan till förordningen eller åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning påverkar personens ekonomiska eller finansiella intressen direkt eller indirekt. Om det är fråga om en juridisk person skall denna informationsskyldighet åligga direktörer, företagsledare och andra personer i företagsledande ställning. Kommissionen kan begära att dessa personer lämnar information inom 30 dagar från det datum då informationen begärdes. Informationen kan lämnas direkt till kommissionen eller genom förmedling av behörig myndighet i medlemsstaten i fråga. Kommissionen underrättar den berörda medlemsstaten, om informationen har lämnats direkt till kommissionen. Enligt förordningens inledning utesluter inte en begäran om att tillhandahålla information enligt förordningen att en medlemsstat kan begära att samma slags information lämnas till den statens myndigheter.

Artikel 3 i förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om tystnadsplikt i fråga om information som lämnats enligt artikel 2. Information som är av förtrolig art eller som tillhandahålls förtroligt skall omfattas av tystnadsplikt. Kommissionen får inte lämna ut sådan information utan uttryckligt tillstånd från den person som har tillhandahållit den. Informationen får vidarebefordras när kommissionen är skyldig eller bemyndigad att göra det. Härvid skall hänsyn tas till den berörda personens berättigade intresse av att hans eller hennes affärshemligheter inte röjs. Bestämmelserna i artikel 3 hindrar inte kommissionen från att lämna ut allmän information som inte är oförenlig med informationens ursprungliga syfte. I händelse av överträdelse av sekretessen skall den som tillhandahåller informationen ha rätt att begära att informationen förstörs, lämnas utan avseende eller rättas, allt efter omständigheterna.

Enligt punkt a i artikel 7 skall kommissionen även omedelbart och utförligt informera Europaparlamentet och rådet om effekterna av de lagar, förordningar och andra rättsakter och därav följande åtgärder som nämns i artikel 1 på grundval av den information

som kommissionen får enligt förordningen. Dessutom skall kommissionen regelbundet offentliggöra en utförlig rapport om detta.

Enligt artikel 10 i förordningen skall kommissionen och medlemsstaterna underrätta varandra om de åtgärder som vidtas enligt förordningen. De skall också till varandra överlämna all annan relevant information som gäller förordningen.

Förbud mot erkännande av domar och beslut

I artikel 4 i antibojkottförordningen ingår förbud mot att erkänna och verkställa sådana domar respektive beslut som meddelas av domstolar eller av administrativa myndigheter som är belägna utanför gemenskapen, och som direkt eller indirekt ger effekt åt de extraterritoriella lagar som anges i bilagan och de åtgärder som grundar sig på eller följer av dessa.

Förbud mot att efterkomma krav eller förbud

Artikel 5 i antibojkottförordningen förbjuder att förbud eller krav, inklusive framställningar från utländska myndigheter, uppfylls när dessa förbud eller krav grundar sig på eller direkt eller indirekt är en följd av de lagar som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller följer av dem. Bestämmelsen gäller såväl aktiva åtgärder som medveten underlåtenhet.

I artiklarna 7 och 8 föreskrivs särskilda förfaranden enligt vilka personer kan få tillstånd till fullständig eller delvis uppfyllelse av krav eller förbud som avses i artikel 5. En förutsättning för att tillstånd skall medges är att bristande uppfyllelse allvarligt skulle skada den berörda personens eller gemenskapens intressen. När det finns tillräckliga bevis för detta skall kommissionen till den kommitté som avses i artikel 8 överlämna ett förslag till lämpliga åtgärder. Kommittén enligt artikel 8, vilken består av företrädare för medlemsstaterna med kommissionens företrädare som ordförande, skall yttra sig om kommissionens förslag. Kommittén fattar sitt beslut med den majoritet som enligt 148.2 i EG-fördraget skall tillämpas och medlemsstaternas röster i beslutsfattandet avvägs enligt bestämmelserna i samma artikel. Enligt artikel 7 skall tillståndet beviljas av kommissionen. I artikel 8 sägs

att om kommittén inte förenar sig med kommissionens förslag eller om kommittén inte avger något yttrande, skall kommissionen utan dröjsmål hänskjuta frågan till beslut av rådet. Rådet skall fatta sitt beslut med kvalificerad majoritet. Om inte heller rådet kan fatta något beslut inom två veckor, blir det kommissionen själv som får avgöra ärendet.

Ersättning

Varje person som avses i artikel 11 i antibojkottförordningen och som ägnar sig åt internationell handel eller kapitalrörelser och därmed sammanhängande kommersiell verksamhet mellan gemenskapen och tredje land, skall ha rätt till ersättning för all slags skada, inklusive kostnader av rättslig natur, som vållats den personen genom tillämpning av de lagar som anges i bilagan till förordningen eller av åtgärder som grundar sig på eller följer av dem.

Enligt artikel 6 andra stycket i förordningen kan sådan ersättning erhållas från fysiska eller juridiska personer eller andra enheter som vållar skadan eller från någon person som företräder dessa eller är mellanhand. Den konvention som ingicks den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i det följande kallad Brysselkonventionen, gäller för talan som förs och domar som meddelas enligt artikel 6. Enligt bestämmelserna i avdelning II i Brysselkonventionen kan talan väckas vid domstol på den ort där en konventionsstats medborgare har sitt hemvist. Avsnitt 2 i avdelning II i Brysselkonventionen innehåller dessutom flera bestämmelser om en domstols särskilda behörighet i sådana fall där svaranden har hemvist i en konventionsstat. Om svaranden inte har hemvist i en konventionsstat, t.ex. när det är fråga om en person med hemvist i Förenta staterna, gäller de nationella bestämmelserna vid fastställande av forum. I artikel 6 tredje stycket i antibojkottförordningen föreskrivs dessutom att ersättning kan erhållas på grundval av bestämmelserna i avsnitt 2 till 6 i avdelning II i Brysselkonventionen och, i enlighet med artikel 57.3 i Brysselkonventionen, genom rättsliga förfaranden inför domstolarna i någon medlemsstat där den personen, enheten, företrädaren eller mellanhanden har tillgångar. Detta förmögenhetsforum ingår inte i förteckningen

över prorogationsforum i Brysselkonventionen. Det är alltså fråga om ett särskilt forum för ersättningsmål enligt antibojkottförordningen.

Utan att åsidosätta andra tillgängliga metoder och i enlighet med tillämplig lag kan ersättningen ges i form av beslag och försäljning av de tillgångar som innehas av dessa personer, enheter, företrädare för någon av dessa eller mellanhänder inom gemenskapen, inklusive andelar som innehas i en juridisk person som har registrerats inom gemenskapen.

Finland har ännu inte tillträtt Brysselkonventionen. En konvention om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område samt till protokollet om tolkningen av konventionen i Europeiska gemenskapernas domstol, sådan den lyder genom anpassning till avtalet om Danmarks, Irlands, Storbritanniens och Nordirlands anslutning, till avtalet om Hellenska republikens anslutning samt till avtalet om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals anslutning undertecknades den 29 november 1996. Ratifikationsprocessen fortgår fortfarande i de 15 medlemsländerna. Avsikten är att regeringen skall avlåta en proposition om godkännande av avtalet till riksdagen så snart som möjligt.

I stället för Brysselkonventionen tillämpar Finland i förhållande till EU:s och Europeiska ekonomiska samarbetsområdets medlemsstaterna den s.k. Luganokonventionen, dvs. konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område upprättad i Lugano den 16 september 1988 (FördrS 44/1993). Luganokonventionen är i stort sett identisk med bestämmelserna i Brysselkonventionen. Medlemsstaterna åläggs inga nya förpliktelser i artikel 6 i antibojkottförordningen, bortsett från tillägget om förmögenhetsforum. Artikel 6 i förordningen bör uppfattas så, att Brysselkonventionen kan vara tillämplig på mål som avses i den. Med stöd av artikel 6 kan det inte anses att Brysselkonventionen är tillämplig på Finland, som ännu inte har ratificerat tillträdeskonventionen. Finland tillämpar bestämmelserna i Luganokonventionen, kompletterade med bestämmelsen om förmögenhetsforum, tills Finland och de andra medlemsländerna har ratificerat tillträ-

deskonventionen av den 29 november 1996.

2.1.5. Påföljder

Enligt artikel 9 i antibojkottförordningen skall varje medlemsstat fastställa påföljderna för eventuella överträdelser av relevanta bestämmelser i förordningen. Dessa påföljder måste vara effektiva, proportionella och avskräckande. När rådet antog antibojkottförordningen antecknades ett uttalande av kommissionen till protokollet. Enligt detta är det kommissionen som har ansvaret för att säkerställa att bestämmelserna i förordningen och de åtgärder som till följd av dessa vidtas, efterlevs. Uttalandet klarlägger att bestämmelserna i artiklarna 2 och 5 skall betraktas som sådana "relevanta bestämmelser" som avses i artikel 9.

2.1.6. Ikraftträdande

Enligt artikel 12 i antibojkottförordningen träder förordningen i kraft samma dag som den offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Förordningen offentliggjordes den 29 november 1996.

2.2. EU:s gemensamma åtgärd

Rådet antog EU:s gemensamma åtgärden samma dag som antibojkottförordningen. Den inom ramen för den första pelaren antagna antibojkottförordningen sågs inte som en tillräcklig åtgärd och därför kompletterades den med verksamhet under den andra pelaren.

Enligt artikel J.3 i Maastrichtfördraget gäller för beslut om åtgärder inom utrikes- och säkerhetspolitiken att rådet på grundval av allmänna riktlinjer från Europeiska rådet skall besluta om att en fråga skall bli föremål för en gemensam åtgärd. Riktlinjerna godkändes av Europeiska rådets möte i Florens den 21 och 22 juni 1996. Enligt punkt 2 i artikel K.3 i Maastrichtfördraget får rådet besluta om gemensamma åtgärder i den mån unionens mål på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar bättre kan förverkligas genom ett gemensamt handlande än genom att medlemsstaterna handlar var för sig.

I ingressen till EU:s gemensamma åtgärd som antogs av rådet den 22 november 1996 hänvisas det till samma mål som i ingressen till antibojkottförordningen. I ingressen kon-

stateras det vidare att rådet har antagit anti-bojkottförordningen och att medlemsstaterna på grund av dessa exceptionella omständigheter bör vidta nödvändiga åtgärder för att garantera att de nämnda fysiska och juridiska personernas intressen skyddas i den mån sådant skydd inte ges enligt förordningen. Den gemensamma åtgärden och förordningen utgör en integrerad helhet som innefattar gemenskapen och medlemsstaterna, var och en i enlighet med sina befogenheter.

I artikel 1 i den gemensamma åtgärden föreskrivs att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda intressena hos alla personer som avses i artikel 11 i anti-bojkottförordningen och som påverkas av den extraterritoriella tillämpningen av lagar, inklusive förordningar och andra rättsakter, som anges i bilagan till förordningen och åtgärder som grundar sig härpå eller följer därav, i den mån dessa intressen inte skyddas av förordningen i fråga.

I enlighet med artikel 2 trädde den gemensamma åtgärden i kraft då den antogs den 22 november 1996.

2.3. Lagstiftning som kompletterar anti-bojkottförordningen i andra EU:s medlemsstater

I Sverige har en proposition (Prop. 1996/97:139) godkänts om Europeiska gemenskapens förordning om skydd mot extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land. I en lag föreskrivs straff för den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet underlåter att lämna information i överensstämmelse med artikel 2 och den som med uppsåt bryter mot artikel 5 första stycket i rådets förordning. Straffet kan utgöras av böter eller fängelse i högst sex månader. Lagen träder i kraft den 1 januari 1998.

Enligt det danska lagutkastet kan böter eller fängelse i högst 30 dagar följa av överträdelse av artiklarna 2 och 5 i anti-bojkottförordningen. Avsikten är att lagen skall kunna träda i kraft i januari 1998.

I den lagstiftning som planeras i Spanien har man för avsikt att föreskriva bötesstraff om 5 - 10 miljoner pesetas för överträdelse av de ifrågavarande bestämmelserna i anti-bojkottförordningen.

Enligt den förordning som utfärdats i Irland (European Communities (Extraterritorial Application of Legislation adopted by a

Third Country) Regulations, S.I. No. 217 of 1997) kan man för överträdelse av artiklarna 2 och 5 dömas till böter, högst 1 500 pund, eller fängelse i högst tolv månader eller både böter och fängelse. Behörig myndighet i Irland är ministeriet för turism och handel.

Enligt den brittiska förordningen om den amerikanska extraterritoriella lagstiftningen (The extraterritorial US Legislation Sanctions against Cuba, Iran and Libya) (Protection of Trading Interests) Order 1996 No. 3171) föreskrivs straff för överträdelse av artikel 2 och artikel 5 första stycket i anti-bojkottförordningen. Straffbarheten gäller inte handlingar som utförts i andra EU:s medlemsstater och inte heller handlingar som utförts utanför EU, om inte personen i fråga, i det senare fallet, är brittisk medborgare eller en i landet registrerad juridisk person eller om personen inte på annat sätt har i förordningen föreskriven anknytning till Förenade konungariket. Det i förordningen föreskrivna straffet är böter.

I Italien är den aktuella lagstiftningen än så länge under beredning, och det har inte varit möjligt att erhålla uppgifter om de påföljder som eventuellt föreslås.

Enligt den österrikiska förordningen (Bundesgesetz Festlegung von Sanktionen bei Zuwiderhandlung gegen die Verordnung (EG) Nr. 2271/96 des Rates vom 22. November 1996 zum Schutz vor den Auswirkungen der extraterritorialen Anwendung von einem Drittland erlassener Rechtsakte sowie von darauf beruhenden oder sich daraus ergebenden Massnahmen) kan påföljden för överträdelse av artiklarna 2 och 5 bli böter, högst en miljon schilling.

Enligt det grekiska utkastet till presidentförordning skall administrativa påföljder, dvs. böter, kunna dömas för brott mot anti-bojkottförordningen. Högsta bötesbelopp har inte fastställts än.

I Luxemburg bereds lagstiftning som skall göra det möjligt att för överträdelse av förordningens artiklar 2 och 5 fastställa straffet till böter om 1 500 — 1 000 000 franc. Lagstiftningen utgår från en lag från 1971 om verkställighet av och straff för överträdelser av Europeiska gemenskapernas beslut, direktiv och förordningar (Mém.1971,1670).

Enligt det lagförslag som har utarbetats i Portugal skall man kunna dömas till böter för överträdelser av anti-bojkottförordningens 2 och 5 artikel. Lagen träder i kraft våren 1998.

Enligt det franska lagförslaget skall straffet för brott mot antibojkottförordningen bli böter.

I Tyskland gäller att enligt den 39e förordningen om ändring av utrikeshandelsförordningen kan överträdelse av artikel 5 i antibojkottförordningen straffas med böter, högst en miljon tyska mark.

2.4. Bedömning av nuläget

Enligt artikel 189 i EG-fördraget skall en förordning ha allmän giltighet. Den skall till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Det normala är att denna rättsverkan inskrivs i slutet av en förordning så som fallet är i antibojkottförordningen. En gemensam åtgärd är inte direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna.

Aven om antibojkottförordningen till alla delar är förpliktande och direkt tillämplig, är det nödvändigt med vissa kompletterande nationella bestämmelser. Enligt artikel 9 skall varje medlemsstat fastställa påföljderna för eventuella överträdelser av relevanta bestämmelser i förordningen. Förordningens artikel 2 förutsätter att det i medlemsstaterna finns behöriga myndigheter som till kommissionen kan överlämna den informations som anges i förordningen. De föreslagna nationella bestämmelser som avses att komplettera bestämmelserna i artiklarna 2 och 9 redovisas mera noggrant under rubriken detaljmotivering.

Artikel 4 i antibojkottförordningen förbjuder erkännande och verkställighet av domar respektive beslut av domstolar eller av administrativa myndigheter som är belägna utanför gemenskapen, och som direkt eller indirekt ger effekt åt de lagar, som anges i bilagan, och de åtgärder, som grundar sig på eller följer av dessa. I Finland kan inte utländska domar respektive utländska beslut av domstolar eller av administrativa myndigheter direkt vare sig erkännas eller verkställas på civilrättens och handelsrättens område, om inte nationell finsk lagstiftning har bestämmelser om detta eller detta har fastställts genom ett internationellt avtal som gäller för Finland. Mellan Finland och Amerikas Förenta staterna gäller en konvention av den 7 juni 1928 angående skiljedomsförfarande (FördrS 3/1929). Denna konvention kan dock inte åberopas i tvister som gäller en tredje stats intressen, vilket det är fråga om i den amerikanska sanktionslag-

stiftningen. Finland och Förenta staterna är också parter i konventionen av den 10 juni 1958 om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar (FördrS 8/1962). Det är inte helt uteslutet att en förpliktelse till följd av den konventionen eller något annat internationellt avtal om skyldighet att erkänna en utländsk domstols dom kunde strida mot bestämmelsen i antibojkottförordningens artikel 4. I teorin kunde en konflikt uppstå t.ex. i ett sådant fall där en domstol i ett tredje land, vars beslut är verkställbara i Finland, meddelar en sådan dom som avses i förordningen. Det är dock inte ändamålsenligt att anta en specialbestämmelse för att lösa en eventuell konflikt.

Enligt det andra stycket i artikel 6 i antibojkottförordningen kan ersättning enligt förordningen erhållas från fysiska eller juridiska personer eller andra enheter som vållar skadan eller från någon person som företräder dessa eller är mellanhand. Ersättningen kan sålunda gälla även en sådan juridisk person i Europeiska gemenskapen som äger eller vars verksamhet leds av en juridisk person som fått ersättning med stöd av dom på grundval av den sanktionslagstiftning som anges i förordningens bilaga. Ersättningsskyldighet för skada som någon åsamkats uppsåtligen eller genom oaksamhet, vilket det är fråga om i situationerna enligt artikel 1 första stycket, medför inte problem enligt grundlagsutskottets utlåtande (28/1996 rd) med hänsyn till det egendomsskydd som tryggas i 12 § regeringsformen. Utlåtandet konstaterar att det emellertid är oklart i vilken mån detta villkor fortfarande kan uppfyllas när det t.ex. är fråga om att bestämma ersättningsskyldighet för ett amerikanskt bolags dotterbolag i Europeiska gemenskapen.

Enligt EU:s gemensamma åtgärd skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda intressena hos alla personer som avses i artikel 11, i den mån dessa intressen inte skyddas av antibojkottförordningen. Finland bör vidta de åtgärder som landet anser nödvändiga för att skydda intressena hos de personer som avses i artikel 11. Regeringen anser att med stöd av skyddsbestämmelserna i antibojkottförordningen erhåller de i artikel 11 avsedda personerna ett tillräckligt skydd mot de extraterritoriella effekterna av de för närvarande i förordningens bilaga uppräknade lagarna och förordningarna och av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna

lagstiftning. Om nya lagar, förordningar eller andra rättsakter fogas till bilagan eller om det skydd som antibojkottförordningen ger blir ifrågasatt på annat sätt, bör regeringen göra en ny bedömning av de kompletterande åtgärder som avses i den gemensamma åtgärden. Om dessa kompletterande åtgärder hör till lagstiftningen, måste en ny proposition avlåtas till riksdagen.

3. Propositionens mål och centrala förslag

I avsnitt 2.1.2 redovisas de viktigaste syftena med antibojkottförordningen och EU:s gemensamma åtgärd. I den i propositionen föreslagna lagen ingår bestämmelser om påföljder för överträdelse av bestämmelserna i artiklarna 2 och 5 i antibojkottförordningen. Avsikten med straffbestämmelserna är att säkerställa att bestämmelserna i antibojkottförordningen efterlevs. Enligt den föreslagna lagen skall information som enligt förordningen skall lämnas till Europeiska kommissionen inges till vederbörande ministerium i Finland, som för närvarande är utrikesministeriet. Enligt lagen skall detta ministerium genom ett meddelande, som publiceras i Finlands författningssamling, informera om

var texterna till de i antibojkottförordningen avsedda rättsakterna finns till påseende och var de kan erhållas.

4. Propositionens verkningar

Lagförslaget har inga betydande verkningar med tanke på statsfinanserna och inte heller vare sig organisatoriska eller personella verkningar.

5. Ärendets beredning

Propositionen har beretts i utrikesministeriet i samråd med justitieministeriet. Den har varit på remiss i justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, trafikministeriet samt handels- och industriministeriet. Justitieministeriet och trafikministeriet har avgivit sitt utlåtande om propositionen. I de utlåtanden som erhållits har inga ändringar anförts. Under beredningen har riksdagen informerats i september 1996 i enlighet med 54 b § riksdagsordningen genom en skrivelse av statsrådet (U 47/1996 rd). Stora utskottet har uttalat sig i frågan den 27 september 1996 (33/1996 rd).

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. Rådets förordning är i kraft i medlemsstaterna i samma lydelse som i gemenskapslagstiftningen. Detta innebär bl.a. att förordningen inte får preciseras eller förklaras genom nationell reglering. Däremot förutsätter rådets förordningar ofta att kompletterande bestämmelser utfärdas. Det kan t.ex. vara fråga om bestämmelser om straff och tvångsmedel eller om fastställande av behörig myndighet. Att det här är fråga om en lag som kompletterar antibojkottförordningen på redovisat sätt framgår av 1 § i den föreslagna lagen.

2 §. I denna paragraf anges den nationella myndighet som tar emot anmälan om den information som skall lämnas till Europeiska kommissionen, om inte informationen skickats direkt till kommissionen. Enligt lagändringar som trädde i kraft vid ingången av 1996 (976 — 978/1995) fastställs ministeri-

ernas behörighetsområden inte längre i lag utan i reglementet för statsrådet (1522/1995). Vid hänvisning i lag till ett ministerium kan uttrycket "vederbörande ministerium" användas. En hänvisning till statsrådet eller till vederbörande ministerium upplyser inte den informationsskyldige tillräckligt om valet av ministerium. Därför föreslås en precisering av vederbörande ministerium i den föreslagna lagens 5 §.

Enligt artikel 2 i antibojkottförordningen skall kommissionen underrättas inom 30 dagar från det datum en person erhöll information om att hans eller hennes ekonomiska eller finansiella intressen påverkas direkt eller indirekt av de lagar som anges i bilagan till förordningen eller av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av dessa. Enligt förordningen kan informationen lämnas direkt till kommissionen eller förmedlas av den berörda medlemsstatens behöriga myndigheter. Enligt förordningens ingress

utesluter inte en begäran från kommissionen om tillhandahållande av information att en medlemsstat kan begära att samma slags information lämnas till den statens myndigheter.

I paragrafens 2 mom. föreslås att på vederbörande ministeriums begäran skall den informationsskyldige ge all information som är relevant för tillämpningen av antibojkottförordningen. Med stöd av bestämmelsen kan ministeriet begära komplettering av information som är bristfällig. Ministeriet kan begära information även av en person i ledning av ett företag som finnas på den svarta lista som gjorts upp med stöd av lagstiftningen i förordningens bilaga, och det bör kunna misstänkas att den i förordningens artikel 2 angivna informationsskyldigheten även gäller honom eller henne.

3 §. I artikel 9 i antibojkottförordningen bestäms att medlemsstaterna skall fastställa påföljderna för eventuella överträdelser av relevanta bestämmelser i förordningen. Med relevanta bestämmelser avses bestämmelserna i artikel 2 och artikel 5 första stycket. I den föreslagna 3 § ingår den straffbestämelse som förutsätts i artikel 9 i antibojkottförordningen. Avsikten är att den i paragrafen beskrivna gärningen, *brott mot bestämmelserna i antibojkottförordningen*, skall vara straffbart om brottet sker med uppsåt eller av grov oaktsamhet.

Straffbart enligt paragrafen skulle vara brott mot den i artikel 2 i antibojkottförordningen fastställda informationsskyldigheten och lämnande av oriktig information om förhållanden som artikeln avser. Lämnande av oriktig information strider mot förordningens artikel 2 och med tanke på artikelns ändamål är detta lika klandervärt som att försumma att lämna information. Artikel 2 avser information om att ekonomiska eller finansiella intressen hos en person som avses i artikel 11 direkt eller indirekt påverkas av en lag som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av den. Enligt artikel 5 första stycket i antibojkottförordningen får ingen av de personer som avses i artikel 11 direkt eller genom ett dotterbolag eller någon annan mellanhand, aktivt eller genom medveten underlåtenhet, uppfylla sådana krav eller förbud, inklusive framställningar från utländska domstolar, som grundar sig på eller direkt eller indirekt är en följd av de lagar som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller

följer av dem. Överträdelse av detta förbud skall också vara straffbart. De personer som kan göra sig skyldiga till överträdelser enligt denna paragraf fastställs i artikel 11 i antibojkottförordningen.

Enligt förslaget skall böter eller fängelse i högst sex månader kunna dömas för brott mot bestämmelserna i antibojkottförordningen. Maximistraflet motsvarar det maximistraflet som fastställts i Sverige för motsvarande gärningar. I flera andra EU:s medlemsstater kan straffet för brott mot antibojkottförordningen endast bli böter, vilket bör beaktas när straffet bestäms.

I grundlagsutskottets utlåtande (28/1996 rd) konstateras att den nödvändiga nationella lagstiftningen på lämpligt sätt bör beakta det s.k. straffrättsliga legalitetskravet enligt 6 a § regeringsformen. Den föreslagna straffbestämmelsen strävar efter att med krävd noggrannhet definiera den gärning som skall straffas genom att hänvisa till överträdelse av bestämmelserna i artikel 2 och artikel 5 första stycket i antibojkottförordningen. Dessutom har gärningen beskrivits allmänt i den föreslagna 3 § för att det redan av lagtexten skall framgå vilken typ av skyldighet eller förbud som påföljderna gäller. Dessutom anger lagtexten vilka det är som eventuellt kan göra sig skyldiga till straffbart förfarande enligt lagen.

4 §. I sitt uttalande (33/1996 rd) förutsatte stora utskottet att statsrådet skall tillse att den amerikanska lagstiftning som är föremål för antibojkottförordningen görs tillgänglig för finska företag och medborgare genom EU:s försorg eller i samband med det nationella genomförandet av förordningen. I bilagan till antibojkottförordningen ingår endast en hänvisning till den amerikanska lagstiftningen, vilket innebär att information om de i bilagan angivna rättsakterna med beaktande av stora utskottets uttalande måste lämnas genom nationella åtgärder.

Kravet att en tillräckligt exakt brottsbeskrivning skall ingå i lag, vilket anknyter till den straffrättsliga legalitetsprincipen, har uppkommit i nationell lagstiftning, vilket medför särskilda problem för straffbarhet av förbrytelse mot Europeiska gemenskapens förordningar. Ett problem är bl.a. att Europeiska gemenskapens förordningar och deras bilagor inte kan publiceras i författningssamlingen. Av denna anledning föreslogs det i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om uppfyllande av vis-

sa förpliktelser, vilka grunda sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och av 46 kap. 1 § strafflagen (RP 262/1996 rd) att informationen om ikraftträdandet av Europeiska gemenskapens sanktionsförfordningar och om tillämpliga straffbestämmelser skulle publiceras i form av ett meddelande från utrikesministeriet i Finlands författningssamlings fördragsserie. I riksdagen ändrades lagförslaget så att uppgifterna skall publiceras som utrikesministeriets meddelanden på det sätt som stadgas i 20 § 2 mom. regeringsformen om publicering av lagar.

I 4 § i den nu föreslagna lagen föreslås ett liknande system som det som redovisats ovan: uppgifterna om var de bestämmelser som är av betydelse för att straffansvar skall uppkomma hålls framlagda för allmänheten och var de kan erhållas skall publiceras genom ett meddelande av vederbörande ministerium i enlighet med bestämmelsen om publicering av lag i 20 § 2 mom. regeringsformen. Ett meddelande om denna information bör publiceras genast då lagen träder i kraft. Om hänvisningar till nya rättsakter införs i bilagan till antibojkottförfordningen, skall ett nytt meddelande om sådana rättsakter med den i 4 § avsedda informationen publiceras i författningssamlingen.

5 §. Enligt den föreslagna paragrafen avses med vederbörande ministerium utrikes-

ministeriet, om inte annat föreskrivs genom förordning. Ministeriernas verksamhetsområden bestäms numera i reglementet för statsrådet.

6 §. I den föreslagna paragrafen ingår den sedvanliga bestämmelsen om ikraftträdande.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 1998. Den aktuella lagstiftningen kommer att träda i kraft i flera EU:s medlemsstater i början av 1998.

3. Lagstiftningsordning

Bestämmelserna i antibojkottförfordningen har sin grund i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen. Den föreslagna lagen utsträcker inte de regler och bestämmelser som binder Finland genom fördraget och utsträcker inte heller någon myndighets rätt att ingripa i skyddet för äganderätten. Lagförslaget torde därför kunna behandlas i den ordning som bestäms i 66 § riksdagsordningen.

Med stöd vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om komplettering av rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 2271/96 om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning, nedan *antibojkottförordningen*.

2 §

Den information som avses i artikel 2 i antibojkottförordningen skall i Finland inges till vederbörande ministerium, om den inte överlämnas direkt till Europeiska gemenskapernas kommission.

På begäran av vederbörande ministerium skall den informationsskyldige lämna ministeriet all information som hänför sig till tillämpningen av antibojkottförordningen.

3 §

En person som avses i artikel 11 i antibojkottförordningen och som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

1) åsidosätter den i artikel 2 fastställda informationsplikten eller lämnar oriktig infor-

mation om förhållanden som avses i den, eller

2) bryter mot förbudet enligt artikel 5 första stycket om att uppfylla krav eller sätta sig efter förbud som avses där

skall för *brott mot bestämmelserna i antibojkottförordningen* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

Uppgifter om var texterna till de i bilagan till antibojkottförordningen uppräknade rättsakterna hålls framlagda för allmänheten och om var de kan erhållas skall publiceras genom ett meddelande av vederbörande ministerium på det sätt som bestäms om publicering av lag i 20 § 2 mom. regeringsformen.

5 §

I denna lag avses med vederbörande ministerium utrikesministeriet, om inte annat föreskrivs genom förordning.

6 §

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 16 januari 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Utrikesminister Tarja Halonen

I

(Rättsakter vilkas publicering är obligatorisk)

RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 2271/96

av den 22 november 1996

om skydd mot följderna av tillämpning av extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 73c, 113 och 235 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande ⁽¹⁾, och

med beaktande av följande:

Ett av gemenskapens mål är att bidra till en harmonisk utveckling av världshandeln och en gradvis avveckling av restriktionerna i den internationella handeln.

Gemenskapen strävar efter att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstater och tredje land, vilket innefattar avlägsnande av alla restriktioner i fråga om direktinvesteringar — inbegripet investeringar i fast egendom — etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader.

Ett tredje land har antagit vissa lagar, förordningar och andra rättsakter som syftar till att reglera den verksamhet som utövas av fysiska och juridiska personer under medlemsstaternas jurisdiktion.

Sådana lagar, förordningar och andra rättsakter strider mot internationell rätt när de tillämpas extraterritoriellt och hindrar att ovannämnda mål uppnås.

Dessa lagar, inklusive förordningar och andra rättsakter, och åtgärder som grundar sig på eller är en följd av

denna lagstiftning påverkar eller kommer troligen att påverka det etablerade rättssystemet och ha negativa effekter på gemenskapens intressen samt på de fysiska och juridiska personers intressen, vilka utövar sina rättigheter i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

På grund av dessa exceptionella omständigheter är det nödvändigt att vidta åtgärder på gemenskapsnivå för att skydda den etablerade rättsordningen, gemenskapens intressen och de nämnda fysiska och juridiska personernas intressen, särskilt genom att avlägsna, neutralisera, blockera eller på annat sätt motverka följderna av den berörda utländska lagstiftningen.

En begäran om att tillhandahålla information enligt denna förordning utesluter inte att en medlemsstat kan begära att samma slags information lämnas till den statens myndigheter.

Rådet har antagit gemensam åtgärd 96/668/GUSP, av den 22 november 1996 ⁽²⁾ för att säkerställa att medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder för att skydda de fysiska och juridiska personer vilkas intressen påverkas av de ovannämnda lagarna och de åtgärder som grundar sig på dem, i den mån dessa intressen inte skyddas av den här förordningen.

Vid tillämpningen av den här förordningen bör kommissionen biträdas av en kommitté som skall bestå av företrädare för medlemsstaterna.

De åtgärder om vilka stadgas i den här förordningen är nödvändiga för att uppnå målen i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

I fördraget finns inga andra befogenheter än dem som anges i artikel 235 för att anta vissa bestämmelser i den här förordningen.

⁽¹⁾ Yttrandet avgivet den 25 oktober 1996 (EGT nr C 347, 18.11.1996).

⁽²⁾ Se sidan 7 i detta nummer av EGT.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Den här förordningen tillhandahåller skydd mot och motverkar effekterna av extraterritoriell tillämpning av de lagar som anges i bilagan till den här förordningen, inklusive förordningar och andra rättsakter, och av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av denna lagstiftning, när en sådan tillämpning påverkar intressena hos de personer som avses i artikel 11 och som ägnar sig åt internationell handel och/eller kapitalrörelser och därmed sammanhängande kommersiell verksamhet mellan gemenskapen och tredje land.

I enlighet med de relevanta bestämmelserna i fördraget och trots bestämmelserna i artikel 7 c får rådet lägga till lagar till eller ta bort lagar ur bilagan till den här förordningen.

Artikel 2

Om de ekonomiska och/eller finansiella intressena hos någon person som avses i artikel 11 direkt eller indirekt påverkas av de lagar som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller är en följd av dessa, skall den personen informera kommissionen om detta inom 30 dagar från det datum då den erhöll sådan information. I den omfattning som en juridisk persons intressen påverkas, skall denna skyldighet åligga direktörer, företagsledare och andra personer i företagsledande ställning⁽¹⁾.

På begäran av kommissionen skall en sådan person lämna all information som är relevant för den här förordningens syften i enlighet med kommissionens begäran inom 30 dagar från det datum då informationen begärdes.

All information skall överlämnas till kommissionen antingen direkt eller genom medlemsstaternas behöriga myndigheter. Om informationen överlämnas direkt till kommissionen skall kommissionen omedelbart informera behöriga myndigheter i den medlemsstat där uppgiftslämnaren har sin hemvist eller är registrerad.

Artikel 3

Information som tillhandahålls i enlighet med artikel 2 får endast användas för de syften för vilka den tillhandahålls.

Information som är av förtrolig art eller som tillhandahålls förtroligt skall omfattas av tystnadsplikt. Kommissionen får inte lämna ut sådan information utan uttryckligt tillstånd från den person som har tillhandahållit den.

⁽¹⁾ Informationen skall sändas till följande adress: Europeiska kommissionen, Generaldirektorat I, Rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 BRYSEL (fax: +32 2 295 65 05).

Sådan information får vidarebefordras när kommissionen är skyldig eller bemyndigad att göra det, särskilt i samband med rättsliga förfaranden. Vid sådan vidarebefordran skall hänsyn tas till den berörda personens berättigade intresse av att hans eller hennes affärshemligheter inte röjs.

Den här artikeln hindrar inte kommissionen från att lämna ut allmän information. Sådan utlämnande får däremot inte tillåtas om det är oförenligt med informationens ursprungliga syfte.

I händelse av överträdelse av sekretessen skall den som tillhandahållit informationen ha rätt att få denna förstörd, lämnad utan avseende eller rättad, allt efter omständigheterna.

Artikel 4

Sådana domar respektive beslut som meddelas av domstolar eller av administrativa myndigheter som är belägna utanför gemenskapen, och som direkt eller indirekt ger effekt åt de lagar, som anges i bilagan, och de åtgärder, som grundar sig på eller följer av dessa, får varken erkännas eller vara verkställbara på något sätt.

Artikel 5

Ingen av de personer som avses i artikel 11 får, direkt eller genom ett dotterbolag eller någon annan mellanhand, aktivt eller genom medveten underlåtenhet, uppfylla sådana krav eller förbud, inklusive framställningar från utländska domstolar, som grundar sig på eller direkt eller indirekt är en följd av de lagar som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller följer av dem.

I enlighet med de förfaranden som avses i artiklarna 7 och 8 kan personer få tillstånd till fullständig eller delvis uppfyllelse av krav eller förbud i den mån bristande uppfyllelse allvarligt skulle skada deras eller gemenskapens intressen. Kriterierna för tillämpning av denna bestämmelse skall fastställas i enlighet med förfarandet i artikel 8. När det finns tillräckliga bevis för att bristande uppfyllelse skulle kunna orsaka en fysisk eller juridisk person allvarlig skada, skall kommissionen snarast till den kommitté som avses i artikel 8 överlämna ett förslag till lämpliga åtgärder som skall vidtas enligt förordningens bestämmelser.

Artikel 6

Varje person som avses i artikel 11 och som ägnar sig åt sådan verksamhet som avses i artikel 1 skall ha rätt till ersättning för all slags skada, inklusive kostnader av rättslig natur, som vållats den personen genom tillämpning av de lagar som anges i bilagan eller av åtgärder som grundar sig på eller följer av dem.

Sådan ersättning kan erhållas från fysiska eller juridiska personer eller andra enheter som vållar skadan eller från någon person som företräder dessa eller är mellanhand.

Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område skall gälla för talan som förs och domar som meddelas enligt den här artikeln. Ersättning kan erhållas på grundval av bestämmelserna i avsnitten 2 till 6 i avdelning II i den konventionen och, i enlighet med artikel 57.3 i den konventionen, genom rättsliga förfaranden inför domstolarna i någon medlemsstat där den personen, enheten, företrädaren eller mellanhanden har tillgångar.

Utan att åsidosätta andra tillgängliga metoder och i enlighet med tillämplig lag kan ersättningen ges i form av beslag och försäljning av de tillgångar som innehas av dessa personer, enheter, företrädare för någon av dessa eller mellanhänder inom gemenskapen, inklusive andelar som innehas i en juridisk person som har registrerats inom gemenskapen.

Artikel 7

För tillämpning av den här förordningen skall kommissionen

- omedelbart och utförligt informera Europaparlamentet och rådet om effekterna av de lagar, förordningar och andra rättsakter och därav följande åtgärder som nämns i artikel 1 på grundval av den information kommissionen erhåller enligt den här förordningen och regelbundet offentliggöra en utförlig rapport om detta,
- bevilja tillstånd enligt de villkor som anges i artikel 5, och, när den bestämmer tidsgränserna inom vilka kommittén skall yttra sig, i full omfattning beakta de tidsgränser som måste iaktas av de personer som måste ha tillstånd,
- när det är lämpligt lägga till eller ta bort hänvisningar till förordningar eller andra rättsakter som härrör från de lagar som anges i bilagan och som omfattas av den här förordningen,
- i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* offentliggöra meddelanden om de domar och beslut som artiklarna 4 och 6 är tillämpliga på,
- i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* offentliggöra namnen på och adresserna till medlemsstaternas behöriga myndigheter enligt artikel 2.

Artikel 8

För tillämpningen av artikel 7 b och c skall kommissionen biträdas av en kommitté som skall bestå av företrä-

dare för medlemsstaterna och med kommissionens företrädare som ordförande.

Kommissionens företrädare skall förelägga kommittén ett förslag till åtgärder. Kommittén skall yttra sig över förslaget inom den tid som ordföranden bestämmer med hänsyn till hur brådskande frågan är. Den skall fatta sitt beslut med den majoritet som enligt artikel 148.2 i fördraget skall tillämpas vid beslut som rådet skall fatta på förslag av kommissionen. Medlemsstaternas röster skall vägas enligt bestämmelserna i samma artikel. Ordföranden får inte rösta.

Kommissionen skall själv anta förslaget om det är förenligt med kommitténs yttrande.

Om förslaget inte är förenligt med kommitténs yttrande eller om inget yttrande avges skall kommissionen utan dröjsmål föreslå rådet vilka åtgärder som skall vidtas. Rådet skall fatta sitt beslut med kvalificerad majoritet.

Om rådet inte har fattat något beslut inom två veckor från det att förslaget mottagits skall kommissionen själv besluta att de föreslagna åtgärderna skall vidtas.

Artikel 9

Varje medlemsstat skall fastställa påföljderna för eventuella överträdelse av relevanta bestämmelser i denna förordning. Dessa påföljder måste vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 10

Kommissionen och medlemsstaterna skall underrätta varandra om de åtgärder som vidtas enligt den här förordningen och till varandra överlämna all annan relevant information som gäller denna förordning.

Artikel 11

Denna förordning skall tillämpas på

- alla fysiska personer som har hemvist i gemenskapen⁽¹⁾ och är medborgare i en medlemsstat,

⁽¹⁾ För denna förordnings syften betyder "som har hemvist i gemenskapen" att vederbörande lagligen har vistats inom gemenskapen under minst sex månader under den tolv månadersperiod som omedelbart föregår den dag då enligt denna förordning en skyldighet uppkommer eller en rättighet utövas.

2. alla juridiska personer som är registrerade inom gemenskapen,
3. alla fysiska och juridiska personer som avses i artikel 1.2 i förordning (EEG) nr 4055/86 ⁽¹⁾,
4. alla andra fysiska personer som har hemvist inom gemenskapen såvida inte denna person befinner sig i det land i vilket han är medborgare,
5. alla andra fysiska personer inom gemenskapens territorium, inklusive dess territorialvatten och luftrum

och ombord på alla luftfartyg eller fartyg under en medlemsstats jurisdiktion eller kontroll, när dessa personer utövar förvärvsverksamhet.

Artikel 12

Den här förordningen träder i kraft samma dag som den offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Den här förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 22 november 1996.

På rådets vägnar

S. BARRETT

Ordförande

⁽¹⁾ Rådets förordning (EEG) nr 4055/86 av den 22 december 1986 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land (EGT nr L 378, 31.12.1986, s. 1). Förordningen senast ändrad genom förordning (EG) nr 3573/90 (EGT nr L 353, 17.12.1990, s. 16).

BILAGA

LAGAR, FÖRORDNINGAR OCH ANDRA RÄTTSAKTER ⁽¹⁾

som avses i artikel 1

LAND: AMERIKAS FÖRENTA STATER

LAGAR

1. "National Defense Authorization Act for Fiscal Year 1993", avdelning XVII — Cuban Democracy Act av 1992, avsnitten 1704 och 1706

Uppfyllelse som begärs:

Kraven framgår av avdelning I i "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act" av 1996, se nedan.

Tänkbara skadeverkningar för EU:s intressen:

Eventuellt skadeståndsansvar framgår nu av "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act" av 1996, se nedan.

2. "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act" av 1996

Avdelning I

Uppfyllelse som begärs:

Uppfyllelse av USA:s ekonomiska och finansiella embargo mot Kuba bland annat genom att inte till USA exportera några varor eller tjänster som är av kubanskt ursprung eller som innehåller material eller varor av kubanskt ursprung vare sig direkt eller via tredje land, handla med varor som är eller har befunnit sig i Kuba eller transporterats från eller genom Kuba, till USA återexportera socker av kubanskt ursprung utan att anmälan om detta sker genom den behöriga nationella myndigheten i exportlandet eller till USA importera sockerprodukter utan att ha försäkrat sig om att dessa produkter inte är kubanska produkter, samt genom att frysa kubanska tillgångar och ekonomiska avtal med Kuba.

Möjlig skada för EU:s intressen:

Förbud mot lastning och lossning från fartyg överallt inom USA liksom mot att anlöpa amerikansk hamn, stopp för import av varor och tjänster av kubanskt ursprung och för import till Kuba av varor och tjänster av amerikanskt ursprung, spärr av alla ekonomiska transaktioner som rör Kuba.

Avdelningarna III och IV:

Uppfyllelse som begärs:

Att inte längre bedriva handel med egendom som tidigare tillhört amerikaner (inbegripet kubaner som erhållit amerikanskt medborgarskap) och som har exproprierats av den kubanska regimen. ("Handel" innefattar användning, försäljning, överföring, kontroll, förvaltning och andra verksamheter till en persons fördel).

Möjlig skada för EU:s intressen:

Rättsliga förfaranden i USA som grundar sig på redan uppkommet skadeståndsansvar i förhållande till medborgare eller företag inom EU som är engagerade i handel, vilket kan leda till domar/beslut att betala (flerdubbla) skadestånd till den amerikanska parten. Vägrad inresa till USA för personer som är engagerade i handel, inbegripet äkta makar, omyndiga barn och deras ombud.

⁽¹⁾ Ytterligare information om nämnda lagar och förordningar kan erhållas från Europeiska kommissionen, Generaldirektorat I, Rue de la Loi/Wetstraat 200, B-1049 BRYSEL (fax: +32 2 295 65 05).

3. "Iran and Libya Sanctions Act" av 1996

Uppfyllelse som begärs:

Att under en period av tolv månader inte i Iran eller Libyen investera större belopp än 40 miljoner USA-dollar som direkt eller i betydande grad kan öka Irans eller Libyens förmåga att utveckla sina råoljetillgångar. (Investering som omfattar ingående av avtal om sådan utveckling, ställande av säkerhet för denna, vinst av denna eller förvärv av andelar häri.)

Anm.: Investeringar enligt avtal som gällde före den 5 augusti 1996 är undantagna.

Uppfyllelse av embargot mot Libyen, vilket infördes genom FN:s (säkerhetsrådets) resolutioner 748(1992) och 883(1993).⁽¹⁾

Möjlig skada för EU:s intressen:

Åtgärder som USA:s president vidtar för att begränsa import till USA och amerikansk upphandling, förbud mot utnämning till *dealer* på den primära marknaden eller repository i såvitt avser amerikanska statsmedel, vägrat tillgång till lån från amerikanska finansinstitut, exportrestriktioner av USA eller vägrat understöd genom EXIM-banken.

LAGRUM

- 1 CFR (Code of Federal Regulations) kap. V (7-1-95 edition) del 515 — Cuban Assets Control Regulations, subpart B (Prohibitions), E (Licenses, Authorizations and Statements of Licensing Policy) och G (Penalties)

Uppfyllelse som begärs:

Förbuden framgår av avdelning I i "Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act" av 1996, se ovan. Dessutom krävs licens och/eller tillstånd för ekonomisk verksamhet som rör Kuba.

Möjlig skada för EU:s intressen:

Böter, konfiskation eller fängelsestraff i händelse av överträdelse.

⁽¹⁾ Jfr gemenskapens tillämpning av dessa resolutioner genom rådets förordning (EG) nr 3274/93 (EGT nr L 295, 30.11.1993, s. 1).

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning V i Fördraget om Europeiska unionen)

GEMENSAM ÅTGÄRD

av den 22 november 1996

antagen av rådet på grundval av artiklarna J 3 och K 3 i Fördraget om Europeiska unionen om åtgärder om skydd mot följderna av extraterritoriell tillämpning av lagstiftning som antas av ett tredje land, och åtgärder som grundar sig härpå eller är en följd av denna lagstiftning

(96/668/GUSP)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA GEMENSAMMA ÅTGÄRD

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna J 3 och K 3.2 b i detta,

med beaktande av de allmänna riktlinjer som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Florens den 21—22 juni 1996, och

med beaktande av följande:

Ett tredje land har antagit lagar, förordningar och andra rättsakter som syftar till att reglera den verksamhet som utövas av fysiska och juridiska personer under Europeiska unionens medlemsstaters jurisdiktion.

Sådana lagar, förordningar och andra rättsakter strider mot internationell rätt när de tillämpas extraterritoriellt.

Sådana lagar inklusive förordningar och andra rättsakter samt åtgärder som grundar sig härpå eller följer därav, påverkar eller kommer troligen att påverka den etablerade rättsordningen och ha negativa effekter på Europeiska unionens intressen och de nämnda fysiska och juridiska personernas intressen.

Rådet har antagit förordning (EG) nr 2271/96 ⁽¹⁾ för att skydda gemenskapens intressen samt de fysiska och juridiska personers intressen vilka utövar sina rättigheter i enlighet med Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

På grund av dessa exceptionella omständigheter bör medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att garantera att de nämnda fysiska och juridiska personernas intressen skyddas i den mån sådant skydd inte ges enligt förordning (EG) nr 2271/96.

Denna gemensamma åtgärd och förordning (EG) nr 2271/96 utgör en integrerad helhet som innefattar gemenskapen och medlemsstaterna, var och en i enlighet med dess befogenheter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda intressena hos alla personer som avses i artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 2271/96 och som påverkas av den extraterritoriella tillämpningen av lagar inklusive förordningar och andra rättsakter som anges i bilagan till förordning (EG) nr 2271/96 och åtgärder som grundar sig härpå eller följer därav, den mån dessa intressen inte skyddas av den förordningen.

Artikel 2

Den här gemensamma åtgärden träder i kraft samma dag som den antas.

Artikel 3

Den här gemensamma åtgärden skall offentliggöras i den officiella tidningen.

Utfärdad i Bryssel den 22 november 1996.

På rådets vägnar

S. BARRETT

Ordförande

⁽¹⁾ Se sidan 1 i detta nummer av EGT.

